

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПЕДАГОГІКА ФОРМУВАННЯ
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
У ВИЩІЙ І ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛАХ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК № 18 (71)

Запоріжжя
Класичний приватний університет
2011

УДК 371.026.9

ББК 88.84.845я43

П86

Збірник включено до переліку фахових видань
згідно з Постановою Президії ВАК України
ВІД 10 березня 2010 р. № 1-05/2

П86 Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін. - Запоріжжя, 2011. - Вип. 18 (71). - 444 с.

У збірнику на базі проведених авторами досліджень висвітлюються актуальні питання, що стосуються розвитку творчої особистості в різних типах шкіл, вузів та позашкільних закладів.

Пропонується науковцям у галузі педагогіки та психології творчості, педагогам-практикам.

Головний редактор:

доктор педагогічних наук, професор Сущенко Т.І.

Члени редакційної колегії:

доктор психологічних наук, професор	Бочелюк В.Й.
доктор педагогічних наук, професор	Гура О.І.
доктор педагогічних наук, професор	Іваницький О.І.
доктор педагогічних наук, професор	Ляхова І.М.
доктор педагогічних наук, професор	Павленко А.І.
доктор педагогічних наук, професор	Павлютенков Є.М.
доктор філософських наук, професор	Сіднев Л.М.
доктор педагогічних наук, професор	Сущенко А.В.
доктор педагогічних наук, професор	Фунтікова О.О.

Рекомендовано вченою радою
Класичного приватного університету
26 жовтня 2011 р. протокол № 3.

© Класичний приватний університет, 2011

© Колектив авторів, 2011

До уваги авторів

* Збірник включено до переліку фахових видань з педагогіки згідно з Постановою Президії ВАК України від 10 березня 2010 р. № 1-05/2 (Бюлетень ВАК України. - 2010. - № 4. - С. 8).

• Збірник виходить 4 рази на рік: 2 випуски - червень, 2 випуски - грудень. Статті до збірника приймаються до 1 березня і до 1 жовтня відповідно.

• Збірник наукових праць регулярно розсилається до бібліотек за списком, установленим ВАК України.

• До друку приймаються неопубліковані раніше роботи обсягом 0,5-1 авторських аркушів українською, російською або англійською мовою.

• Кожна наукова стаття, подана до збірника, повинна мати такі елементи: анотація (до 100 слів) і ключові слова (3-10 слів) українською, російською та англійською мовами, постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми й на які орієнтується автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми; формулювання мети статті; виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки й перспективи подальших розробок у цьому напрямі; література за алфавітом (оформляти слід згідно з вимогами бібліографічних описів); підпис автора і дата

• Технічні вимоги до оформлення статей:

• Стаття має бути набрана в текстовому редакторі Microsoft Word. Поля з усіх боків — 20 мм. Шрифт - Times New Roman 14 з інтервалом 1,5. Кількість таблиць, формул та ілюстрацій має бути мінімальною і застосовуватися у статті лише тоді, коли це значно покращує її зміст порівняно з текстовою формою викладу. Посилання на літературу подавати безпосередньо в тексті у квадратних дужках, зазначаючи порядковий номер джерела, під яким воно внесено до списку літератури, та через кому конкретну сторінку. Наприклад: [1, с. 15].

• Якщо рукопис статті підготовлено у співавторстві, то на окремому аркуші слід чітко визначити особистий внесок кожного автора у створення рукопису та посвідчити це своїми підписами.

• При передрукуванні матеріалів посилання на збірник наукових праць "Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах" обов'язкове.

• Паперовий варіант статті, підписаний автором, завірена рецензія доктора наук відповідного профілю (крім випадків, коли автор сам має науковий ступінь доктора наук), довідка про автора на окремому аркуші (прізвище, ім'я, по батькові повністю, відповідно до паспортних даних, адреса, телефони з кодом міста, e-mail, науковий ступінь, вчене звання, посада, установа), диск з ідентичними набраними електронними варіантами статті та довідки про автора, передаються головному редакторові або надсилаються за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70-б, Класичний приватний університет, кафедра управління навчальними закладами і педагогіки вищої школи.

• Телефон для довідок: 8(0612)220-47-29.

ЗМІСТ

ІСТОРИЯ ПЕДАГОГІКИ

РЕФОРМИРОВАНИЕ ВЫСШЕГО ИНЖЕНЕРНО-СТРОИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ В ПЕРИОД ПЕРЕСТРОЙКИ.....	9
ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У СПАДЩИНІ І.Г. ТКАЧЕНКА.....	13
ПЕДАГОГКА "НОВОГО ВИХОВАННЯ" ЯК РЕФОРМАТОРСЬКИЙ РУХ НА ЗЛАМІ ХІХ-ХХ СТОЛІТЬ.....	19
<i>Куліченко А.К.</i> СОЦІОКУЛЬТУРНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СТАНОВЛЕННЯ ПОГЛЯДІВ В.Х. КІЛПАТРИКА (1871-1965) ЯК РЕФОРМАТОРА ОСВІТИ.....	26
<i>Матвєєва О.О.</i> ЕЛЕМЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	35
<i>Ткач Г.В.</i> ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ НА СТОРІНКАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРЕСИ 50-х рр. ХХ ст.....	43

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

БОНДАР О.В. ЗМІСТ ПОНЯТТЯ "ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА" У МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ.....	49
Буренко М.С. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ.....	57
Виниченко М.С. ЗМІСТОВИЙ АЛГОРИТМ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ.....	63
<i>Гринь Л.О.</i> СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО АКТОРА В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ.....	69
<i>Гусельникова С.В.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	75
<i>Дяченко М.Д.</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ЖУРНАЛІСТА ЯК АРХІТЕКТОРА ВЛАСНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ.....	79
<i>Жабенко О.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ.....	89
<i>Каракатсаніс Т.В.</i> ЧИННИКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ.....	102

Коломійченко С.Ю.	
НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	108
Копитков Д.М.	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ДІАГНОСТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ....	112
Кравченко І.В.	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ВЧИНКІВ У ДІТЕЙ.....	117
Кравченко О.Г.	
СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ.....	121
Крамаренко А.М.	
СОЦІОПРИРОДНІ ЦІННОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ.....	125
Курінна А.Ф.	
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ ДО СЛОВОЦЕНТРИЧНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ЛІНГВОСИНЕРГЕТИКИ.....	138
Лебедєва В.В.	
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПІДҐРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАТУСУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	144
Мальнєва О.В.	
ТВОРЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	149
Маюхіна І.В.	
ДІЛОВА ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	154
Маркова В.М.	
АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ Ж УМОВА УСПІШНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	160
Марчук І.П.	
МЕТОДИКА НАПИСАННЯ СТУДЕНТАМИ НАУЧНОЇ СТАТТІ НА ІНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ.....	165
Миронова М.Ю.	
ДО ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПСИХОЛОГІЇ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕРЕПІДГОТОВКИ.....	171
Морохов Г.Б.	
ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МУЛЬТИМЕДІА-ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ.....	177
Москаленко О.І.	
ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ МІЖНАРОДНИХ АВІАЛІНІЙ.....	183
Москальова Л.Ю.	
ОСОБИСТІСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ПЕРІОД ДОРОСЛІШАННЯ.....	192
Мусаєв К.Ф.	
СИСТЕМАТИЗУВАННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ.....	199

<i>Партола В.В.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ Ж ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВАЛЬДОРФСЬКІЙ ШКОЛІ	205
<i>Полубоярина І.І.</i>	
ПРОБЛЕМА ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У США	210
<i>Попик В.А.</i>	
ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ ЭФФЕКТИВНОЙ МОДЕЛИ МЕТОДИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ	217
<i>Попова О.П.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ І СУТНІСТЬ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	227
<i>Портян М.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	233
<i>Приходченко К.І.</i>	
МОЛИТВА Ж ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР	238
<i>Приходченко К.І., Горпинченко Г.В.</i>	
СИСТЕМНА МОДЕЛЬ ОСОБИСТОСТІ, ЗДАТНОЇ ДО ПРОЯВУ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ	243
<i>Прусак В.Ф.</i>	
КОМПОНЕНТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	248
<i>Фомін В.В.</i>	
РОЛЬ СПЕЦКУРСУ "ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА СПІВПРАЦІ ДНЗ З РОДИНАМИ" У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	286
<i>Футікова О.О.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ У ФОРМУВАННІ ЗНАНЬ ПРО ЧАС У ДОШКІЛЬНИКІВ	290

<i>Хаустова О.В.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДУХОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ДУХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ.....	298
<i>Черемісова І.І.</i> СУТЬ ОРГАНІЗОВАНОСТІ ЯК ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....	304
<i>Чен Н.В.</i> ІНТЕГРАЦІЯ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВА ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	308
<i>Шаповал О.А.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРЕСУ.....	311
<i>Ярославська Л.І.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ПОДОЛАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	316

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА

<i>Коваленко О.А.</i> ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ АКАДЕМІЧНО ОБДАРОВАНІХ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	321
<i>Кокоріна Л.В.</i> ПОРЯДОК ВИЯВЛЕННЯ ОБДАРОВАНІХ УЧНІВ В ІСПАНІЇ.....	331

ВИЩА ШКОЛА

<i>Бельмаз Я.М.</i> ПРОФЕСІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ У США ТА ВЕЛИКИЙ БРИТАНІЇ.....	337
<i>Данченко І.О.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ПОВНОЦІННОГО ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	342
<i>Заскалєта С.Г.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	349
<i>Захаріна Є.А.</i> КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОЗДОРОВЧО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ.....	358
<i>Коробейнік В.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ.....	364
<i>Ніколенко Л.М.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРЯМОВАНОЇ НА РЕАЛІЗАЦІЮ КОМУНІКАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ.....	368
<i>Сущенко Л.О.</i> НАВЧАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ГУМАНІСТИЧНО ЗОРІЄНТОВАНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА Й СТУДЕНТА.....	374
<i>Сущенко Т.І.</i> ДО ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	380

<i>Табінська С.О.</i>		
ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ГУМАНІТАРНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....		387
<i>Токарєва А.В.</i>		
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ.....		393
<i>Черепєхіна О.А.</i>		
ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ПРОЦЕСІВ "САМО-" ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....		397
<i>Шаполова В.В.</i>		
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ У	ВНЗ.....	404
АНОТАЦІЇ.....		410
АННОТАЦИИ.....		421
ANNOTATION.....		433

ЗАСКАЛЄТА С.Г.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Розвиток науково-технічного прогресу висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців усіх рівнів, у тому числі до фахівців аграрної галузі.

Аграрна сфера виробництва є специфічною галуззю народного господарства. Основним її завданням є забезпечення населення продовольством. Її особливістю є суттєва залежність від природних чинників. У зв'язку з цим відносно повільніше пристосовується до економічних і технологічних змін у суспільстві та виробництві. Все це зумовлює вдосконалення системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі.

Menta statmi - розглянути шляхи модернізації системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні.

Аграрна галузь виробництва залишається однією з основних системоутворювальних складових життєдіяльності України. Ось чому ефективність її функціонування визначається готовністю кадрів усіх рівнів до роботи у сучасних умовах. Це вимагає застосування у сфері професійної підготовки фахівців аграрної галузі нових, інноваційних технологій та методів навчання, а також широкого використання досвіду країн Європейського Союзу.

Проблема модернізації моделі професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні гостро постала перед суспільством на початку XXI ст. Як зазначають українські науковці, ефективна сучасна модель організації системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі повинна ґрунтуватися на традиціях.

Провідною метою модернізації та вдосконалення професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки майбутнього фахівця аграрної галузі, здатного вирішувати завдання, які постають перед суспільством та відповідати на виклики, з яким воно стикатиметься. Вирішення цього завдання пов'язано зі зміною акцентів у меті професійної підготовки фахівців аграрної галузі на формування фахівця, здатного виконувати професійну діяльність в умовах інноваційного розвитку суспільства. Підґрунтям для вирішення цих завдань є Закони України "Про освіту" (1996 р.), "Про вищу освіту" (2002 р.), Державна національна програма "Освіта (Україна XXI століття)" (1993 р.), Національна доктрина розвитку освіти України (2001 р.), Болонська декларація Європейського Союзу (1999 р.).

Проблема модернізації професійної підготовки фахівців багатоаспектна. Її розв'язання потребує змін у державній політиці законодавчого забезпечення комплексу завдань, спрямованих на підвищення кваліфікації виробничого потенціалу, вдосконалення його структури, створення належних організаційних, дидактичних та матеріальних умов для професійного зростання майбутніх фахівців. Розвиток ринку праці, динаміка змін на ньому значною мірою залежить від сукупності соціально-економічних, психолого-педагогічних, управлінських, зовнішніх і внутрішніх чинників.

Провідною метою модернізації професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівця. Вирішення цього завдання пов'язано зі зміною акцентів у меті професійної освіти з формування майбутнього фахівця на вирішення проблеми цілісного розвитку особистості, його творчої індивідуальності, підготовки до професійної діяльності в умовах інноваційного розвитку суспільства.

Одним з найважливіших завдань, зазначених у Національній доктрині розвитку освіти України, є вивчення та використання в Україні практичного досвіду інших країн, що стало тематикою досліджень представників сучасної професійної педагогіки. Модернізацію національної системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі можна здійснити за рахунок упровадження як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду в цій сфері. Перш за все, це впровадження системи ступеневої професійної підготовки фахівців.

Модернізація зорієнтована на розвиток особистості та інтеграцію в європейський світовий освітній простір. Зміна пріоритетів професійної підготовки фахівців аграрної галузі та завдання створення ефективної системи ступеневої аграрної освіти актуалізує виділення системоутворюваль-

них факторів, що забезпечують послідовність і наступність окремих ступенів цієї підготовки.

Важливе значення для дослідження проблеми професійної підготовки фахівців аграрної галузі мають праці з філософії освіти В.П. Андрущенка, Б.С. Гершунського, П. Грютінгса, І.А. Зязюна, В.Г. Кременя, В.О. Кудіна, М.В. Кузьміна, Ф.Г. Кумбса, В.С. Лутая, А.Ж. Марковича, М.І. Михальченка.

Концептуальні положення щодо особливостей розвитку неперервної професійної освіти визначили С.Я. Батишев, Н.М. Дем'яненко, В.І. Луговий, І.Л. Лікарчук, Н.Г. Ничкало, С.О. Сисоєва та ін.

Наукові основи наступності в системі безперервної професійної сільськогосподарської освіти розглядалися в працях А.В. Каплун, П.М. Олійника. Систему ступеневої підготовки фахівців з механізації сільського господарства досліджував В.М. Манько. Проблему підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності розглядав у своїх працях В.І. Свистун. Вирішенню проблеми організації самостійної роботи студентів агроінженерних спеціальностей присвятив свої дослідження І.М. Бендера. Питання управління системами підготовки кваліфікованих робітників висвітлив І.Л. Лікарчук. Дисертації з проблеми професійної підготовки фахівців аграрної галузі захистили Л.А. Аврамчук, А.А. Бугерко, Л.Л. Голово, А.І. Дьоміна, Н.А. Негруца та ін.

Система професійної підготовки фахівців аграрної галузі забезпечує майбутню країну не тільки кадровим потенціалом, а й формуванням нового покоління молоді, яка вирішуватиме завдання, які постають перед сучасним суспільством. Саме людський потенціал є основним ресурсом, здатним забезпечити розвиток країни, де аграрний сектор економіки займає питому вагу. Наукова проблема розвитку професійної підготовки фахівців аграрної галузі як складової системи університетської освіти має пріоритетне значення, належить до фундаментальних питань, оскільки її вирішення закладає основи забезпечення розвитку соціально-економічної системи суспільства [1].

Основу модернізації національної системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі становить перехід від державно-патерналістичної моделі соціальної політики до моделі, що враховує ринкові реалії зі збереженням важливої ролі держави. Цей процес супроводжується програмою інтеграції української вищої освіти, до якої входять і аграрні вищі навчальні заклади, до європейського освітянського простору в рамках Болонської угоди.

В попередній період у міжнародному освітньому просторі з'явився новий термін "європейський вимір в освіті" (European Dimension in Education), що пов'язано з розбудовою єдиного освітнього простору. Кожна країна розробила власну стратегію модернізації системи професійної підготовки фахівців. Дослідження цих процесів є винятково актуальним завданням у світлі входження України в загальноєвропейський освітній простір.

Перш, ніж визначити шляхи використання досвіду країн ЄС, слід окреслити та вирішити основні суперечності, які існують між теорією і практикою вищої аграрної освіти в Україні. Розв'язання суперечностей можливе шляхом використання досвіду країн Європейського Союзу.

1. Суперечності між новими знаннями про технології виробництва продукції сільського господарства, сільськогосподарську техніку, організацію аграрного виробництва та сучасним змістом ступеневої освіти (навчальні програми, підручники, навчальні та методичні посібники тощо). Основний напрям вирішення цих суперечностей - реальне практичне навчання студентів на засадах сучасного підходу до організації сільськогосподарського виробництва. У цьому плані важливим є обмін студентами та викладачами серед провідних університетів Великої Британії, Німеччини, Франції та інших країн Європейського Союзу, впровадження в систему вищої освіти основних ідей, сформульованих Болонською декларацією 1999 р., організація проходження практики у кращих господарствах країн ЄС, створення банків комп'ютерних даних для використання в навчальному процесі досягнень сучасної аграрної науки і практики. У зв'язку з цим виникає гостра потреба знання іноземних мов.

2. Суперечності між предметним характером навчання на кожному освітньо-кваліфікаційному ступені та інтегрованим характером сучасної професійної діяльності фахівців аграрної галузі.

Зміна стратегічних цілей освіти вимагає перенесення акценту з набуття знань фахівця на його особисті якості, які забезпечують навчання впродовж життя. Система професійної підготовки фахівців аграрної галузі є багатофункціональною та багатопредметною системою. Кожна навчальна дисципліна, що входить до її складу, становить певну галузь знань і має специфічні особливості як методологічного, так і змістовного характеру. У вищому аграрному закладі освіти, на наш погляд, це особливо виражене: майбутні фахівці у процесі навчання здобувають професійні знання під час вивчення різних навчальних дисциплін, а діяльність з організації впровадження прогресивних технологій, виконання технологічних операцій на сучасному обладнанні та машинах вимагає інтегрованого характеру професійної діяльності. Вирішення цієї проблеми, на думку В.М. Манька, полягає в оптимальному застосуванні методів і форм організації навчання, коли індивідуальна навчальна діяльність студентів (лекція, семінар, самостійна робота) змінюється спільною діяльністю (навчальні ділові та рольові ігри, колективні проекти тощо), а практичне навчання максимально наближається до майбутньої професії [4].

Практична підготовка студентів аграрних вищих навчальних закладів згідно зі ст. 43 Закону України "Про вищу освіту" є однією із форм організації навчального процесу та обов'язковим компонентом освітньо-професійних програм для всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів. Під час практики закладаються основи професійної діяльності, умінь і навичок, професійних якостей фахівця. Від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

3. Суперечності між сучасними вимогами до педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих аграрних закладів освіти і їх фактичною педагогічною майстерністю. Вирішити цю проблему можна за рахунок підвищення рівня педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників. Так, останнім часом стали відкриватись в аграрних вищих навчальних закладах, наприклад, Миколаївському державному аграрному університеті, кафедри психолого-педагогічних дисциплін, на яких майбутнім фахівцям аграрної галузі викладаються відповідні дисципліни. Підвищення педагогічної майстерності викладачів відбувається також за допомогою постійно діючих семінарів для молодих викладачів (у Миколаївському державному аграрному університеті проводяться щомісяця); проводяться науково-практичні конференції; вводиться інститут магістратури; готується методичне забезпечення для викладачів.

4. Відставання системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі від темпів розвитку науки та виробництва і зовнішніх умов.

Вирішення цих суперечностей доцільно здійснювати за рахунок інтеграції професійної підготовки фахівців аграрної галузі з наукою і виробничим сектором економіки.

5. Суперечності між мотивами навчання студентів і реаліями задоволення потреб спеціалістів сільського господарства. Так, в умовах економічної кризи, коли галузь сільського господарства не є престижною для роботи молоді, життя в сільській місцевості вимагає подолання багатьох труднощів, навчання студентів в аграрних закладах освіти не окреслює перспектив майбутньої професійної кар'єри в обраній галузі виробництва. Студенти, здобуваючи спеціальності в аграрних ВНЗ, працевлаштовуються в інших галузях виробництва, не їдуть у сільську місцевість. Вирішення цієї проблеми ми вбачаємо у:

- збільшенні фінансування з боку уряду в сільськогосподарське виробництво та розвиток села;
- залученні сільської молоді до навчання у вищих закладах аграрної освіти (навчання, наближене до місця проживання, провадження дистанційного навчання (distance learning). У зв'язку з цим актуалізується питання оцінювання результатів навчання та визнання дипломів, отриманих у системі дистанційного навчання);
- розширенні міжнародних зв'язків. З метою підвищення вмотивованості навчання та знайомства з сучасними аграрними господарствами заклади аграрної освіти налагоджують та розширюють міжнародні зв'язки між університетами та господарствами, які розкривають перспективи навчання та діяльності з обраної професії. Так, для активізації міжнародної діяльності університету в МДАУ відкрився міжнародний відділ, метою якого стало налагодження міжнародних зв'язків, забезпечення участі у міжнародних програмах. Студенти мають можливість проходити сільськогосподарську практику за кордоном. З метою проходження студентами закордонної практики на сільськогосподарських підприємствах країн Євро-

пейського Союзу разом з вивченням іноземних мов під час навчального процесу відкриваються курси з іноземних мов для тих, хто від'їжджає на практику за кордон. Водночас працюють курси з іноземних мов для професорсько-викладацького складу та аспірантів, які бажають брати участь у міжнародних програмах, одержувати міжнародні гранти, вивчати зарубіжний досвід шляхом вивчення іноземної фахової літератури та проведення науково-дослідної роботи.

6. Суперечність між сучасними вимогами до працівника сільськогосподарської галузі та обсягами фінансування навчальних закладів аграрної освіти. Інвестиції в освіту та професійну підготовку фахівців приносять результати через певний час. Рада Ради Європи на найвищому рівні (березень 2000 р.) визнала, що країни ЄС недостатньо інвестують "людські ресурси". Тому були прийняті такі рекомендації:

- розробити різноваріантні концепції інвестування в цю галузь (з урахуванням відмінних систем фінансування неперервної освіти в країнах Європейського Союзу);
- збільшити річні витрати на різні форми навчання;
- розробити мотиваційні механізми, які заохочують до навчання протягом усього життя;
- надати можливості працювати неповний робочий день (у випадку бажання навчатися) [2].

Заслуговує на увагу також розвиток системи стипендій у поєднанні з концепцією фінансування системи освіти.

Ще одним із шляхів вирішення зазначених суперечностей є надання інформаційно-консультативних послуг аграрними університетами.

В Україні сьогодні тільки формується ринкова система поширення сільськогосподарських знань та інформації з використанням потенціалу аграрної освіти, науки та дорадництва, а організаційно-економічний механізм її функціонування перебуває на стадії становлення.

Процес поширення сільськогосподарських знань та інформації в Україні доцільно здійснювати через створення ефективної системи поєднання економічних заходів, форм і методів, які визначають порядок і зміст поширення сільськогосподарських знань та інформації з елементами організаційного забезпечення, що найефективніше розподіляють повноваження та відповідальність між державою, галузевими відомствами, дорадчими службами, закладами аграрної освіти і науки господарствами та сільськогосподарськими товаровиробниками.

Серед останніх тенденцій розвитку системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі визначають укрупнення структури, появу нових міждисциплінарних освітніх завдань, диверсифікацію послуг, орієнтацію на інноваційну діяльність, більш глобалізований характер науки, зміну ролі інформації та мережі Інтернет як одного з її основних джерел тощо [6].

Розширення міжнародного співробітництва між закладами аграрної освіти є ключовим моментом у вирішенні цього завдання. Участь студентів

і викладачів у міжнародних програмах та проектах сприяє модернізації системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі. У зв'язку з цим актуалізується питання поглибленого вивчення іноземних мов у закладах аграрної освіти. Знання іноземних мов дає можливість ознайомитися зі світовими науковими досягненнями, досвідом, а також увійти у світовий освітянський простір.

Модернізацію національної системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі можна вирішити також за рахунок упровадження сучасних інформаційних технологій. До інноваційних форм організації неперервної професійної освіти можна віднести:

- дистанційне навчання як окрему організаційну структуру;
- відкриті (віртуальні) університети.

Модернізуючи систему професійної підготовки фахівців аграрної галузі, слід звернути увагу на модернізацію системи профорієнтації. Система профорієнтації стала частиною освітньої діяльності, яка супроводжує навчання впродовж життя.

Основним завданням сучасної системи профорієнтаційної роботи є: надання інформації про наявність дефіциту або надмірного попиту фахівців певної галузі виробництва; порад щодо прийняття рішень у виборі професії; забезпечення мотивації для прийняття рішень про навчання.

В Україні триває процес переходу на ступеневу систему підготовки фахівців. До цієї системи можна зарахувати такі принципи: безперервність, цілеспрямованість, гнучкість і варіативність, індивідуальність професійного навчання, єдність особистісного та діяльнісного підходів, концентричності подання навчального матеріалу та доступність [3]. Розробляються та затверджуються державні стандарти вищої та професійної освіти, використовуються нові інформаційні технології. В цих умовах актуалізується значення практичної підготовки студентів на сучасних аграрних підприємствах.

Суспільством визнається важливість не лише класичних університетів, а й нових вищих фахових закладів освіти. Внаслідок цього в Україні створюються фахові університети.

Наприкінці 1990-х рр. з ініціативи міністрів освіти Великої Британії, Франції, Італії та Німеччини було розпочато Болонський процес гармонізації європейської університетської освіти, який спрямований на посилення ролі університетів, узгодження структури дипломів за моделлю "бакалавр" і "магістр", зменшення перешкод на шляху обмінів студентами, викладачами й науковцями.

Одним із стратегічних напрямів розвитку професійної підготовки фахівців аграрної галузі в університеті є розбудова сучасної магістратури. Західноєвропейські університети приділяють значну увагу міжнародному співробітництву, спрямованому на підвищення мобільності студентів, аспірантів, науково-педагогічних співробітників. Розробляються програми магістерської підготовки з подвійним дипломом.

Використовуючи досвід країн Європейського Союзу, останнім часом в Україні створюються дослідні університети. Сучасний університет, який прагне готувати висококваліфікованих фахівців на рівні магістратури, аспірантури та докторантури, не може досягти високих результатів без наукової й експериментальної бази та інноваційної практики. Характерними рисами дослідних університетів є одночасне викладання та науково-дослідна робота викладачів, постійна робота із самовдосконалення, участь у нових програмах та проектах, удосконалення навчальних програм. Унаслідок цього підвищується рейтинг університету, що приводить до покращення професорсько-викладацького складу та абітурієнтної бази. Як приклад можна навести досвід Вагенінгенського університету (Нідерланди), в якому можна здобути також і сільськогосподарську освіту. В університеті здійснюється професійна підготовка фахівців аграрної галузі, яка забезпечує кадрами все сільське господарство країни, і ведеться науково-дослідна робота в цій галузі.

Вивчаючи досвід країн Заходу, українські вчені визначили характерні риси дослідних університетів, такі як: 1) конкуренція за кращий викладацький склад та студентів; 2) постійне самовдосконалення, інвестування в нові програми та реформування старих програм; 3) взаємодія між викладацькою роботою, дослідженнями та інноваційною практикою, що сприяє створенню найдосконаліших освітніх та дослідних результатів [5].

Рання спеціалізація студентів британських університетів стимулює їх до науково-дослідної роботи. Студенти залучаються до науково-дослідної роботи, починаючи з бакалаврських курсів, за допомогою цього виявляються найбільш здібні та здатні проводити в майбутньому дослідження і, таким чином, поповнювати університети новими кваліфікованими науковцями, а виробництво - висококваліфікованими фахівцями.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту й Міністерство аграрної політики та продовольства України визнають принцип європейського солідаризму й активно вивчають кращий досвід розвитку професійної підготовки фахівців аграрної галузі та аграрного сектора в країнах ЄС. Визначено нові завдання: знайти нові підходи, засоби, невикористані резерви та спрямувати їх на підвищення прибутковості та конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників.

Актуальність цього питання визначається тим, що в Україні зареєстровано понад 4,5 млн індивідуальних селянських господарств, 42 тис. фермерів. У їхньому обробітку знаходиться, відповідно, 6,6 млн та 4,3 млн га землі. Статистика стверджує, що на початок червня 2011 р. населення утримувало 69,6% загальної кількості ВРХ. 83,8% - овець і кіз, 51,9% - птиці. Близько 70% сільськогосподарської продукції виробляють індивідуальні селянські та фермерські господарства. Сільськогосподарське дорадництво, або інформаційно-консультативні послуги, - це найважливіший партнер малого та середнього товаровиробника.

Сьогодні визначаються шляхи організації державної дорадчої служби в Україні. Створено Національну асоціацію дорадчих служб. Аграрні

вищі заклади освіти України, здійснюючи професійну підготовку фахівців аграрної галузі, активно включаються в здійснення дорадчої діяльності на професійному рівні.

Основним призначенням системи дорадництва є забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства шляхом узагальнення і поширення досягнень науки і техніки, вітчизняного та зарубіжного інноваційного досвіду у сфері сільського господарства, в тому числі шляхом передавання сільськогосподарських знань, навичок та досвіду сільгоспвиробникам, напрацьованих аграрною наукою та освітою. Крім того, на систему покладене завдання забезпечити зворотний зв'язок між сільгоспвиробниками і наукою шляхом вивчення потреб сільгоспвиробників у наукових розробках і на цій базі формування соціального замовлення на наукові розробки.

Шляхи реалізації проблеми модернізації професійної підготовки фахівців аграрної галузі визначено в нормативних документах. Основним завданням національного законодавства щодо професійної підготовки фахівців аграрної галузі є закріплення на законодавчому рівні вимог і умов щодо якісного надання освітніх послуг, що забезпечують матеріальні та духовні прагнення суб'єктів освіти. У нових соціально-економічних умовах важливим для України є врахування світових та європейських тенденцій. Це дасть змогу забезпечити законодавчі зміни, які врегулюють відповідальність державних та інших керівних структур освітньої сфери; виявити позитивні ідеї досвіду зарубіжних країн у розвитку системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі.

Основними факторами модернізації системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі виступають соціальні та економічні. На сучасному етапі вони вимагають модифікації алгоритмів, а також концепції змін у фінансуванні професійної підготовки фахівців.

Таким чином, можна виділити основні напрями модернізації системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні:

1. Вивчення системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі в країнах Європейського Союзу.
2. Адаптація національної системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі до загальноєвропейської.
3. Розробка модернізованих навчальних планів і програм підготовки фахівців, відповідного методичного забезпечення.
4. Створення на базі університетів науково-дослідних інститутів.
5. Залучення талановитих студентів до науково-дослідної роботи через навчання в магістратурі.
6. Поглиблене вивчення іноземних мов.
7. Використання сучасних інформаційних технологій.

Висновки. Отже, кінцевою метою модернізації професійної підготовки фахівців аграрної галузі є формування ефективної системи професійної діяльності фахівців.

1. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України // Офіційний вісник. - 2001. - № 31 Нормативно-правові акти про науку і науково-технічну діяльність у вищих навчальних закладах України : у 2 кн. / [за ред. Ю.І. Горобця, М.І. Панова]. - Х. : Право, 2001 - Кн. 1. - С. 148-149.
2. Квятковський С. Меморандум Європейської комісії "Навчання протягом усього життя" // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науковий журнал. - 2002. - Вип. 3 (7). - С. 11-19.
3. Манько В.М. Принципи професійної підготовки майбутніх інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва / В.М. Манько // Аграрна наука і освіта. - 2006. - Т. 7. - № 3-4. - С. 142-149.
4. Манько В.М. Система ступеневої підготовки фахівців з механізації сільського господарства / В.М. Манько // Аграрна наука і освіта - 2006. - Т. 7. - № 1-2. - С. 128-134.
5. Мельничук Д.О. Дослідницькі університети (Із досвіду високо розвинутих країн Заходу) / Д.О. Мельничук, А.Г. Кравченко // Аграрна наука та освіта. - 2006. - Т. 7. - № 1-2 - С. 9-14.
6. Мельничук Д.О. Сучасна магістратура - шлях до вдосконалення системи освіти і науки / Д.О. Мельничук, В.П. Лисенко, А.Г. Кравченко // Аграрна наука і освіта. - 2007. - Т. 8. - № 5-6. - С. S.
7. Андрущенко В. Стратегія для освіти (за матеріалами звіту відділу філософії та прогнозування розвитку освіти Інституту вищої освіти АПН України, червень, 2006) / В. Андрущенко // Вища освіта України. - 2006. - № 3. - С. 5-9.
8. Фішков Т.В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна / Т.В. Фішков - К. : Таксон, 2002. - 176 с.
9. Чобітько М.Г. Особистісно орієнтована взаємодія "студент-викладач" у рамках навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Розвиток інноваційних процесів у навчально-виховних закладах : збірник наукових праць / М.Г. Чобітько // Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка. - Х. : Стиль-Іздат, 2003. - 176 с.